

Фінік Є. О.

Київський національний торговельно-економічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДВАЛИНИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБРАЗНОСТІ ПРИРОДНИХ СТИХІЙ У ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті окреслюються теоретичні підвалини дослідження образності природних стихій у поетичному дискурсі із застосуванням міждисциплінарного інструментарію (мультимодальної) когнітивної поетики, когнітивної семіотики, еколінгвістики та лінгвокультурології. Пояснюється міфологічне та / або символічне переосмислення образності природних стихій, а також її характер крізь призму психотипів і темпераменту особистості. Образність природних стихій визначається як смисловий комплекс різноманітних поетичних образів, основними фокусами якого є образи першоелементів буття – води, землі, повітря та вогню. Ці фокуси, як смислові вузли, акумулюють низку образів кожної з природних стихій та генерують образи природних катастроф. Образ природної стихії підлягає мультимодальному конструюванню, проходячи через передконцептуальну, концептуальну, вербальну й невербальну площини. У британському поетичному дискурсі аналізуються мультимодальні маніфестації образності природних стихій, утілені в поетичних інсталяціях на теренах природи. Австралійський поетичний дискурс засвідчує низку унікальних етнообразів, які визначають особливості національного менталітету та культури Австралії. Американський поетичний дискурс є сприятливим середовищем для функціонування дигітальних і дигіталізованих образів природних стихій.

Ключові слова: образність природних стихій, мультимодальне конструювання, міждисциплінарний інструментарій, транквільні образи природи, образи природних катастроф.

Постановка проблеми. Відомо, що у давні часи природа справляла більший вплив на життя людини, аніж зараз, у ХХІ столітті, коли людство з усіх боків оточено сферами техніки, культури, штучного інтелекту та різноманітних знакових систем. Проте усе, що створено людиною, залишається «краплею в океані природи» [23, с. 4]. Саме у поетичному дискурсі у розмаїтті поетичних форм і образів втілено взаємовідносини між природою, людиною і технікою. Зокрема, образність природних стихій, а саме образи *вогню/fire, води/water, повітря/air, землі/earth* як першоначала художньої творчості [3, с. 76] постають своєрідними посередниками в художньому переосмисленні дійсності в ракурсі породження смислів щодо взаємозв'язків між різними еко- та техносистемами й людиною.

У фокусі уваги статті перебуває образність природних стихій, складність дослідження якої у контексті лінгвістичних студій коріниться насамперед в онтології цих явищ. З одного боку, природні стихії є матеріальними першоосновами буття, з іншого – стихія це природне явище, що характеризується могутньою, непереборною

і часто руйнівною силою [14]. В останньому випадку йдеться власне про природні катастрофи, як-от: *землетруси, цунамі, виверження вулканів, зсуви, сильні снігопади, провали, лавини, повені, зливи, танення льодовиків, тайфуни, торнадо, пожежі, буревії*. Загалом ХХ – ХХІ століття вважаються епохою аварій і катастроф, що спричинено бурхливим науково-технічним прогресом [17]. На підтвердження цього факту наведемо

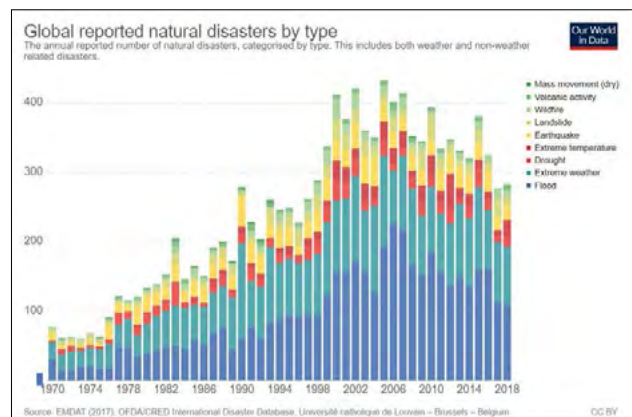

Рис. 1. Графік динаміки природних катастроф з 1970 по 2018 рр. за типами [30]

динаміку зростання кількості природних катастроф з 1970 по 2018 роки включно у графічній репрезентації (рис. 1):

У зв'язку з цим оформлюється цілий напрям у сучасній англомовній поезії – *поезія катастроф* (англ. *poetry of disaster, poetry of catastrophe*), або *поезія стихій* [25; 31; 28]. Образність, що конструюється у такому поетичному дискурсі, торкається низки різноманітних катастроф, серед яких: природні, антропогенні, природно-техногенні, метеорологічні, екологічні тощо. Тут вирізняються поетичні *тексти-катастрофи* та поетичні *тексти про катастрофи*. Точаться дискусії про таке: яким чином у поетичному мовленні відтворюються стихійні лиха, катастрофи? Які відчуття, який читацький відгук викликає поетичне слово про стихії? Яка вона поезія-реакція на катастрофи? Як пояснити парадокс того, що поезія про катастрофи одночасно заспокоює і бентежить?

Зрозуміло, що у контексті однієї статті ми не зможемо надати відповіді на усі зазначені вище запитання. Проте **метою** репрезентованого наукового пошуку є окреслення теоретичних підвалин дослідження образності природних стихій у поетичному дискурсі. Варто зважити також на те, що складність вивчення образності природних стихій пояснюється і їх міфологічним та / або символічним переосмисленням, витлумаченням крізь призму психотипів і темпераменту особистості. Дослідник образів першоелементів буття повинен мати широкий міждисциплінарний світогляд та бути озброєним енциклопедичним знанням, зокрема давньогрецької міфології, щоб вхопити найвишуканіші алюзії, які скеровуватимуть осмислення того чи іншого поетичного тексту та реконструкцію глибинних смислів, що приховані у лексичних одиницях, – компонентах образів природних стихій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Образи природних стихій неодноразово ставали об'єктом лінгвістичних досліджень. Вивчення теоретичних джерел, які присвячені проблематиці образності природних стихій, дало змогу окреслити декілька аспектів у їх дослідженні. Так, увагу науковців зосереджено на виявленні окремих реалізацій образів, міфологем або концептів природних стихій. Це праці, що виконані в контексті різних напрямів лінгвоконцептології та висвітлюють специфіку концептів тієї чи іншої природної стихії у різних видах художнього або поетичного дискурсу різних мов [2; 10].

Крім того, вивчаються маніфестації природних стихій у сукупності [12; 21; 6; 8; 19]. Образи

природних стихій постають складниками смислового простору тексту в дослідженнях художнього (поетичного) дискурсу, присвячених тематиці природи та емоцій [4; 13].

Не дивлячись на широкий спектр досліджень, сфокусованих на образах чи концептах природних стихій у різних видах дискурсу, поза увагою науковців залишається низка невирішених питань щодо об'єкту цієї статті. Йдеться про образність природних катастроф, про яку попередньо йшлося вище, та про її художнє втілення й переосмислення відповідно, про дослідження образності природних стихій в мультимодальній площині та у нових типах поетичного дискурсу, зокрема, згідно з термінологією О. С. Маріної, дигімодерністського та метамодерністського. Нарешті, про цілісну міждисциплінарну теорію й методологію лінгвістичного дослідження образності природних стихій.

Виклад основного матеріалу. У лінгвістичному витлумаченні образність природних стихій постає як продукт художнього переосмислення знань про першоелементи буття (*вогонь/fire, вода/water, повітря/air, земля/earth*) та про генеровану ними низку природних явищ і катастроф, унаслідок чого в процесі лінгвокреативної діяльності митців породжуються вербальні та невербальні образи природних стихій, втілені низкою вербальних і невербальних засобів у сучасному англомовному поетичному дискурсі з конструйованим ними шлейфом символічних етноспецифічних смислів.

Виходячи із зазначеного, трактуємо образність природних стихій як смисловий комплекс розмаїття поетичних образів, основними фокусами якого є образи першоелементів буття, а саме *вогонь/fire, вода/water, вітер/wind, земля/earth*. Ці фокуси виступають своєрідними смисловими домінантами, які акумулюють низку образів кожної з природних стихій з виходом у площину природних катастроф, включаючи, але не обмежуючись: *землетрусами, цунами, виверженням вулканів, зсувами, сильними снігопадами, провалами, лавинами, повенями, зливами, таненням льодовиків, тайфунами, торнадо, пожежами, буревіями* (англ. *earthquakes, tsunamis, volcanic eruptions, snowstorms, tornados, avalanches, heavy rains, floods, fires, and typhoons*).

З огляду на характер явища, що вивчається, та загальний рух лінгвістичних досліджень у напрямку міждисциплінарності теоретичне підґрунтя наукового пошуку вибудовується на перетині когнітивної поетики та продукту її об'єднання з мультимодальними студіями – мульт-

тимодальною когнітивною поетикою, когнітивною семіотикою, еколінгвістикою та дигітальною гуманітаристикою.

З метою визначення теоретичних підвалин дослідження образності природних стихій у поетичному дискурсі спочатку окреслюються передумови їх конструювання в ракурсі онтології та епістемології. Це здійснюється через простеження еволюції поглядів на природні стихії у гуманітарному контексті, виявлення міфопоетичних імплікацій природних стихій та їх специфіки крізь призму психотипів. Етапи розвитку наукових поглядів на поняття образності природних стихій, засобів та способів її репрезентації у художніх (поетичних) текстах тісно пов'язані з динамікою типів художньої свідомості (міфопоетична, традиціональна, індивідуально-творча, інтегральна) та видами поетичного мислення (синкретичне, аналогове, асоціативне, парадоксальне, есеїстичне, катахрестичне, паралаксне, трансгресивне) [1, с. 6; 27].

Отже, репрезентуємо деякі положення щодо еволюції поглядів на явища «стихії», або «елементи» (від лат. *elementa* «першоречовина», від д.-гр. στοιχος «члени ряду», «літери абетки»). Поняття стихії коріниться у міфології, що визначає міфопоетичні імплікації образності природних стихій у сучасному англомовному поетичному дискурсі. У цьому руслі поняття стихії пов'язано, зокрема, з міфами про творення світу. Іншими словами, чотири або п'ять природних субстанцій чи явищ слугували складниками у створенні Всесвіту [15]. У міфах стихії персоніфікуються у формі образів богів. Так, спочатку з Хаосу народжується Гея (земля), Ніч і Морок – Ереб – породжують Ефір, від союзу Геї та Урану з'являються дощ, дерева, квіти та ріки [11]. Уособлення стихій зумовлено уявленням давньої людини про світ, а саме: вона вбачає у явищах природи душу й волю, а в діях людини – втручання сил природи [7, с. 5]. Людина населяє світ духами і демонами, яким вона приписує причину явищ природи та вважає, що вони оживлюють не тільки тварин і рослини, а й усі неживі предмети у світі [20, с. 104]. Освоєння дійсності давньої людини базується на образному порівнянні. Наприклад, в її уявленнях червоний колір планети або зірки символізує кров, а губи порівнюються із коралами. Ці «образні мікроорганізми» формувались через перекидання зв'язку від природи до суспільства і навпаки [7, с. 4].

В *Античності* панують різні підходи до осмислення явища природних стихій. Так, за давньогрецьким мислителем Фалесом, чия філо-

софія стає результатом міфологічного мислення, першоосною буття, чи першоелементом, є *вода/water*. Адже вода оточує сушу, насичує повітря парами, пробивається через землю у вигляді річок та струмків. Навіть більше, життя без води неможливе [9, с. 100]. Формується *натурфілософський* підхід до тлумачення явища природних стихій. У подальших висновках давньогрецьких мислителів той чи інший елемент висувався на домінуючі позиції. За часів Анаксимена – це було *повітря/air*, яке в результаті різноманітних трансформацій породжує усе розмаїття інших речей у світі. Зокрема, коли повітря охолоджується воно згущується, застигає, унаслідок чого утворюються хмари, каміння, земля. Розріджене повітря генерує небесні світила, що мають вогняну силу. У роботах Анаксимена простежується образне осмислення природних стихій, точніше він вдавався до *художніх порівнянь*. Так, згущення *повітря* аналогізується з *валянням вовни*, а *сонце* та *місяць* постають як *вогняне листя, що парить у повітрі* [9, с. 103]. Натомість Геракліт вважав, що однією з ключових властивостей Усесвіту є мінливість. Тому одним з головних критеріїв домінуючого елемента має бути його схильність до змін. Таким елементом він вважав вогонь, який постійно змінюється і, відповідно, перетворює все навколо [9, с. 176].

Нову хвилю в теоретичному осмисленні природних стихій, тобто елементів, започатковує Емпедокл. Відповідно до його вчення жодний елемент не займає домінуючі позиції. Проте пропонується вважати усі стихії, а саме воду, повітря, вогонь і землю, першоелементами матерії [9, с. 330]. Відповідно до цієї теорії чотирьох стихій останні вважаються матеріальними, такими, яким властиві філія (любов) і фобія (ворожнеча). Зазначена опозиція характерна для всіх тіл і спричиняє рух матерії [5]. Загалом в античній традиції поняття стихії є проміжним між хаосом і космосом. У працях Платона та Аристотеля стихії визначаються через категорію спонтанності, що зумовлено їх онтологією, тобто буттям на межі реального й уявного [22]. Зокрема, Аристотель визначає стихії невідривно від тих властивостей, що вони позначають, як-от: тепло та сухість складають *вогонь*, тепло та вологість – *повітря*, холод і вологість – *воду*, холод і сухість – *землю* [5] (див. рис. 2).

У Середньовіччі вчення про стихії було однією з основ алхімії і астрології. Натомість у сучасній науці вважається, що в Античності та Середньовіччі панувало свого роду теоретико-філософське

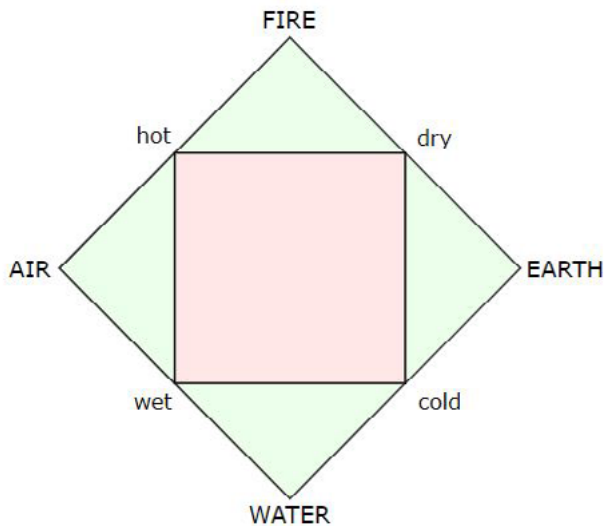

Рис. 2. Графічне відтворення розуміння стихій Аристотелем [5]

метафоричне осмислення стихій, що не відповідає фізичним та хімічним реаліям [15].

Особливо значущою та ефективною для нашого дослідження виявляється феноменологічна поетика Г. Башляра, з позицій якої природні стихії тлумачаться як першооснови лінгвокреативної діяльності митців, а також емпатизується їх архетипний характер [3].

Підґрунтям поетичних образів стихій слугують архетипи – емоціогенне передзнання людства. Вони вважаються передконцептуальною основою формування словесних поетичних образів. У контексті дослідження архетипними поетичними образами вважаються саме образи чотирьох ключових природних стихій, що пов'язано з творінням Усесвіту. Загалом **архетип стихії** тлумачимо як первинний образ, тобто комплекс певних ознак або особливостей, властивих тій чи іншій стихії. У поетичних образах втілено лише деякі концептуальні імплікації архетипу. Причому в одному образі можуть перетинатись та взаємодіяти властивості різних стихій. Ба більше, образам природних стихій властиві протилежні значення, що зумовлено енантіосемічним характером психологічних архетипів. Енантіосемія – це співіснування у межах однієї лексичної одиниці, внутрішньомовної або міжмовної антонімії, тобто співіснування різних значень в одній багатозначній лексичній одиниці.

Зокрема, відповідно до теорії Г. Башляра *вогню/fire* властива низка протилежних ознак, що відповідним чином відбивається у семантиці вогняних образів. Серед таких ознак: *добро і зло (kindness vs. evil)*, *рай і пекло (heaven vs. hell)*, *кухонне вогнище і апокаліпсис (home-fire vs. apocalypses)*,

доставляє *радість*, але одночасно *карає* за непослух того, хто затіє з ним занадто зухвалу гру (*joy vs. punishment*). Ймовірно, вогонь, укладений у вогнище, вперше спонукав людину до мрії, став символом спокою, запрошенням до відпочинку. Проте водночас споглядач вогню бачить у ньому образ зміни стрімкого і наочного, вогонь викликає спрагу змін, бажання прискорити час, підвести все життя до завершення, до межі потойбічного [3, с. 19].

Своєю чергою *вода/water* завжди осмислювалась як символ чистоти, родючості та загалом як джерело життя, що пов'язано з поняттям пренатальної свідомості. Мається на увазі, що події пренатального періоду фіксуються зародком, а результати цього несенсорного сприйняття, свого роду «океанічні почуття», супроводжують усе життя людини [18, с. 56]. Тим не менш, вода може транслювати риси смерті, погібелі. Згадаймо оповідь про Всесвітній потоп. Аналогічно, занурення у воду означає, з одного боку, смерть, знищення, а з іншого – відродження, зародження життя. У поетичному переосмисленні стихія води постає більш жіночною, ніж стихія вогню. Вона символізує більш приховані сили людини [3, с. 12].

Загалом дослідження формування образності природних стихій здійснюється на матеріалі поетичних текстів американських, британських і австралійських авторів другої половини ХХ – початку ХХІ століть. У цьому ракурсі культурно-історичні передумови творення аналізованої образності визначаються з урахуванням географічної специфіки, кліматичних умов, звичаїв і традицій тієї чи іншої країни, а також міфологічних уявлень аборигенів. Крім того, виявляються домінантні риси основних напрямів і шкіл австралійської, американської і британської поезії відповідного періоду.

Австралія та США мають багато спільного: строкатий етнос, міцні соціально-політичні, економічними та культурні відносини. У ХХ столітті, особливо починаючи з 1960-х років, австралійська поезія убирає у себе домінантні тенденції американської.

У результаті в центр уваги нашого наукового пошуку щодо британського поетичного дискурсу потрапляють мультимодальні маніфестації образності природних стихій, утілені в поетичних інсталяціях на теренах природи. Аналіз австралійського поетичного дискурсу засвідчує низку унікальних етнообразів, які визначають особливості національного менталітету та культури Австралії. Аналіз американського поетичного

дискурсу сфокусовано переважно на дигітальних і дигіталізованих образах природних стихій, а також особливостях їх творення у поетичних текстах-інтерв'ю. Нарешті, в американській поезії, з огляду на розмаїття її літературно-стильових напрямів і шкіл у ХХ–ХХІ століттях, акцент робиться на тих поетичних напрямках і жанрах поетичної творчості, у яких, на нашу думку, «найточніше й найпрозоріше» відтворено когнітивно-семіотичну й мультимодальну специфіку конструювання образності природних стихій.

До таких напрямів належать, зокрема, нові різновиди та жанри поезії, об'єднані парасольковим терміном «екопоетика», які включають екопоезію (англ. *ecopoetry*), поезію природи (англ. *nature poetry*), поезію навколишнього середовища (англ. *environmental poetry*). Екопоетика вписується у парадигму еколінгвістики, що спрямована на визначення ролі мови у вирішенні екологічних проблем, а також торкається питань екології мови як такої.

Результати дослідження засвідчують домінування архетипних і стереотипних образів *вогню, води, повітря* і *землі* в поезії природи, джерелом натхнення для якої слугує власне природа, зазвичай її транквільні стани, опис яких властивий добі романтизму. Так, одним з класичних прикладів поезії природи можна вважати відомий вірш американського поета-гумориста й сатирика ХХІ століття Огдена Неша «Зимовий ранок» (англ. *Winter Morning*) [29]. У поетичному тексті конструюється гумористично-синестезійний образ *зими* (*winter*). Передконцептуальною основою аналізованого образу є архетип Вода, що закладено у семантиці лексичних одиниць *snow men, frosty, snowflakes, snowy, snowing*. Концептуальними імплікаціями зазначеного архетипу, актуалізованих у семантиці номінативних одиниць – складників образу зими – є *чистота, очищення, життєдайна сила води, що надихає, наділяє енергією, молодістю* (*winter <...>/smooth and clean and frosty white/ that's the season to be young*). Концептуальна метафора ПОРА РОКУ Є ЇЖА слугує концептуальним підґрунтям образу, що реалізується у низці вербальних метафор, а саме: *Winter <...> turning tree stumps into snow men / And houses into birthday cakes / And spreading sugar over lakes*. Синестетичність образу зими твориться у результаті залучення декількох сенсорних доменів, зокрема, візуального й тактильного, що поєднуються з смаковим. У такий спосіб насолода яскравими зимовими красвидами перетворюється на смакову насолоду (*birthday cakes / spreading sugar*

over lakes / looks good enough to bite / catching snowflakes on your tongue).

У поезії навколишнього середовища, на противагу поезії природи, конструюються образи природних катастроф. Цей жанр бере початок у поезії природи та безпосередньо пов'язаний з рухом за захист навколишнього середовища, питаннями несправедливості, руйнування й загалом погіршення стану різних екосистем, відмінних від екосистеми людини. Своєю чергою екопоезія є найбільш розмитим напрямом, адже йдеться певним чином про екологію поезії як такої, вона спрямована на гру з формою, характеризується гіперінтелектуальністю і емоційною дистанційованістю. У таких поетичних текстах функціонують кенотипні, нові й неочікувані образи природних стихій [26].

Окреслений теоретичний ландшафт дослідження зумовлює відповідну комплексну методологію. Зокрема, визначається, що алгоритм аналізу образності природних стихій у сучасному англomовному поетичному дискурсі включає п'ять етапів, а саме: **теоретико-аналітичний, етап методологічного ландшафтування, конструювальний, таксономічний та етап інтермедіального моделювання**. Кожний з етапів містить низку кроків відповідного змісту та кількості.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку. Отже, у статті закладаються теоретичні підвалини дослідження образності природних стихій у сучасному англomовному поетичному дискурсі. Науковий пошук має міждисциплінарний характер. Іншими словами, дослідження здійснюється на перетині (мультимодальної) когнітивної поетики, когнітивної семіотики, дигітальної гуманітаристики та екопоетики. У результаті простеження еволюції поглядів на поняття природної стихії з античності до сьогодення, встановлення міфопоетичних імплікацій образів природних стихій, їх символічних асоціацій і осмислення крізь призму психотипів та беручи до уваги специфіку сучасного англomовного поетичного дискурсу пропонується визначення образності природних стихій. Остання постає смисловим комплексом різноманітних поетичних образів, основними фокусами якого є архетипні образи першоелементів буття, а саме: *вогень/fire, вода/water, вітер/wind, земля/earth*. Ці фокуси, як смислові доміанти, акумулюють низку образів кожної з природних стихій з генерованими образами природних катастроф. Комплексна методика дослідження образності природних стихій у сучасному

англомовному поетичному дискурсі включає п'ять етапів: теоретико-аналітичний, етап методологічного ландшафтування, конструювальний, таксономічний та етап інтермедіального моде-

лювання. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в розробці типології образів природних стихій з урахуванням їх лінгвокультурної і дигітальної специфіки.

Список літератури:

1. Аверинцев С.С. Категории поэтики в смене литературных эпох. Историческая поэтика. *Литературные эпохи и типы художественного сознания*. 1994. С. 3–38.
2. Бадмаева Т.И. Концепт «вода» в английской лингвокультуре : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Волгоград, 2006. 20 с.
3. Башляр Г. Избранное: Поэтика пространства. Москва : «Российская политическая энциклопедия», 2004. 376 с.
4. Воробйова О.П. Метафори про метафори дидактичний сценарій. *Записки з романо-германської філології Одеського національного ун-ту ім. І. І. Мечникова*. Одеса : Фенікс. 2010. С. 76–83.
5. Вчення про стихії в античний час. URL: <https://sites.google.com/site/4stihiiialhimia/home/istoria-doslidzen/vcenna-pro-stihiie-v-anticnij-cas> (дата звернення: 18.03.2019).
6. Ганюшина М.А. Образы стихий в картине мира английского и русского языков. *Вестник Санкт-Петербургского университета*. 2009. Сер. 9. Вып. 1, Ч. 2. С. 135–139. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/obrazu-stihiy-v-kartine-mira-angliyskogo-i-russkogo-yazykov-1> (дата звернення: 13.03.2019).
7. Гачев Г.Д. Жизнь художественного сознания. Очерки по истории образа. Москва : Искусство, 1972. 200 с.
8. Канчура Є. Персоніфікація стихій у британському фентезі кінця ХХ ст. – трансформація фольклорних образів. *Іноземна філологія*. 2014. Вип. 126. Ч.1. С. 147–154. URL: http://old.lingua.lnu.edu.ua/Foreign_Philology/Foreign_Philology/Philology_126/Philology126_1/articles/20Kanchura.pdf (дата звернення: 15.03.2019).
9. Лебедев А.В. Фрагменты ранних греческих философов. От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики. Москва : Наука. 1989. 576 с.
10. Никитин М.В. Концепт и метафора. *Studia linguistica*. № 10. 2001. С. 16–49.
11. От Хаоса к Космосу : происхождение мира и богов. URL: https://licey.net/free/3-mify_narodov_mira/8-mify_narodov_evropy_i_ameriki/stages/12-2_ot_haosa_k_kosmosu_proishozhdenie_mira_i_bogov.html (дата звернення: 13.03.2019).
12. Пименова М.В. Концептуальные метафоры как зеркало ментальности народа. *Мова і культура*. Вип. 15. Т. 2 (156). 2012. С. 68–75.
13. Свірідова Ю.О. Методика аналізу поезики пейзажу в австралійських віршованих текстах ХХ століття. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика*. Херсон : Вид-во ХДУ. 2015. С. 128–134
14. Стихії. *Академічний тлумачний словник української мови*. URL: <http://sum.in.ua/s/stykhij> (дата звернення 20.03.2019).
15. Стихии и элементы. URL: http://www.symbolarium.ru/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B8%D1%85%D0%B8%D0%B8_%D0%B8_%D1%8D%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B (дата звернення 20.03.2019).
16. Тернэр В. Символ и ритуал. Москва :Наука. 1983. 277 с.
17. Тимочко Т. 20 і 21 століття епоха аварій і катастроф. URL: <http://www.ecoleague.net/pro-vel/misiia-vel/vystury-publikatsii/2010/item/63-20-i-21-stolittia-epokha-avarii-i-katastrof> (дата звернення 24.03.2019).
18. Топоров В.Н. Миф. Ритуал. Символ. Образ. Исследования в области мифопоэтического. Москва : Прогресс, 1995. 624 с.
19. Туранина Н.А. Образная реализация стихий в художественном дискурсе ХХ века. *Казанский педагогический журнал*. № 4. 2015. С. 412–415.
20. Фрейд З. Тотем и табу. Психология первобытной культуры. Санкт-Петербург : Алетейя, 1997. 222 с.
21. Чендей Н.В. Поетико-когнітивний потенціал метафор стихій в англійській та українській мовах : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2009. 20 с.
22. Шадов А.А. Понятие стихии в античной философии. URL: <http://www.plato.spbu.ru/CONFERENCES/2017/theses11.htm> (дата звернення 22.03.2019).
23. Эпштейн М.Н. Природа, мир, тайник вселенной... Система пейзажных образов в русской поэзии. Москва : Высшая школа, 1990. 303 с.
24. Юнг К.-Г. Душа и миф. Шесть архетипов. Киев : Гос. библио-ка Украины для юношества, 1996. 383 с.
25. Cooley N. Poetry of Disaster. URL: <https://www.poets.org/poetsorg/text/poetry-disaster> (дата звернення 25.03.2019).

26. Fisher-Wirth A., Street L.-G. The Ecopoetry Anthology. San Antonio : Trinity University Press, 2013. 696 p.
27. Gebser J. The Ever-Present Origin. Ohio : Ohio University Press, 1986. 646 p.
28. Goldsmith K. Seven American Deaths and Disasters. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=zRWpBAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (дата звернення 21.03.2019).
29. Nash O. Winter Morning Poem. URL: <https://www.familyfriendpoems.com/poem/winter-morning-poem-by-ogden-nash> (дата звернення 25.03.2019).
30. Ritchie H., Roser M. Natural Disasters : Empirical View. URL: <https://ourworldindata.org/natural-disasters> (дата звернення 25.03.2019).
31. Tanenhaus S. The Poetry of Catastrophe. URL: <https://artsbeat.blogs.nytimes.com/2011/03/18/the-poetry-of-catastrophe/> (дата звернення 12.03.2019).

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ОБРАЗНОСТИ ПРИРОДНЫХ СТИХИЙ В ПОЭТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

В статье очерчиваются теоретические основы исследования образности природных стихий в поэтическом дискурсе с применением междисциплинарного инструментария (мультимодальной) когнитивной поэтики, когнитивной семиотики, эколингвистики и лингвокультурологии. Объясняется мифологическое и / или символическое переосмысление образности природных стихий, а также её характер в контексте психотипов и темперамента личности. Образность природных стихий определяется как смысловой комплекс различных поэтических образов, основными фокусами которого являются образы первоэлементов бытия – воды, земли, воздуха и огня. Эти фокусы, как смысловые узлы, аккумулируют ряд образов каждой из природных стихий и генерируют образы природных катастроф. Образ природной стихии конструируется мультимодально, проходя через предконцептуальную, концептуальную, вербальную и невербальную плоскости. В британском поэтическом дискурсе анализируются мультимодальные манифестации образности природных стихий, воплощенные в поэтических инсталляциях на природе. В австралийском поэтическом дискурсе функционирует ряд уникальных этнообразов, определяющих особенности национального менталитета и культуры Австралии. Американский поэтический дискурс – благоприятная среда для функционирования дигитальных и дигитализированных образов природных стихий.

Ключевые слова: образность природных стихий, мультимодальное конструирование, междисциплинарный инструментарий, транквильные образы природы, образы природных катастроф.

THEORETICAL FOUNDATIONS FOR THE RESEARCH OF THE FORCES OF NATURE IMAGERY IN POETIC DISCOURSE

The article outlines theoretical foundations of the forces of nature imagery research in poetic discourse, applying a multidisciplinary tool-kit of (multimodal) cognitive poetics, cognitive semiotics, ecolinguistics and cultural linguistics. The paper explains mythological and / or symbolic reconceptualization of the forces of nature imagery, as well as their character in the context of human psychotypes and temperament. The forces of nature imagery are a sense complex of various poetic images, whose key foci are the images of the elements – water, earth, air and fire. These foci, as sense bundles, accumulate a number of images of each of the force of nature and generate images of natural calamities. The force of nature image is a multimodal construal. It embraces pre-conceptual, conceptual, verbal, and non-verbal facets. In the British poetic discourse, the article analyzes multimodal manifestations of the forces of nature imagery, embodied in poetic installations in open air. Australian poetic discourse hosts unique nature ethno-imagery determining specific features of Australian national mentality and culture. American poetic discourse is a favourable environment, where digital and digitized images of the forces of nature function.

Key words: the forces of nature imagery, multimodal construal, interdisciplinary tool-kit, tranquil nature imagery, natural calamities imagery.